

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

"ЧОРНІ ПЕРЕМАГАЮТЬ"

командарма Михайла Омеляновича-Павленка, одного з наймолодших чорношличників Лавра Кемпе, кулеметника Петра Первухина, чотаря Галицької армії Володимира Левицького, гарматника Чорного полку Дмитра Гонти і кіннотника Івана Цапка.

Назви розділів промовисті: "Помстилися за заставу", "Блиск моєї шаблі був сигналом закінчення балачки", "Горді, бо Чорні", "Тхір у Чорних кар'єри не зробить", "Молоді ветерани з ясними очима", "Хрестити направо і наліво", "Кулемети жартів не знають", "Полонених не було", "П'яна атака", "Сороміцька, але командармові подобалася", "Звичайно, ми порубали їх", "Смерть курсантів із Калуги", "Вчися наших звичаїв!", "Я ще, пане отамане, ззду не ходив!", "Польська кавалерія так не вміє", "Скреготав зубами, але жартував", "Від нашого "Слава!" небо й земля здригалися"...

"Чорношличники були непервершеним зразком, прикладом, вартим наслідування, – писав півстоліття тому історик Лев Шанковський. – "Осеledці" (так ми називали своїх наддніпрянських бойових друзів з Чорного полку) відзначалися особливою відвагою, погордою смерті, вмінням постояти за друзі свої у потребі".

1-й кінний полк Чорних запорожців – найуспішніша частина Армії УНР, яка практично не знала поразок. Девізом Чорних було: "Перемога або смерть!"

Передмова, післямова, біографічні довідки – Романа Ковалю. Оpubліковано також і новели Романа Ковалю "Криваве весілля під Вознесенськом", "Триць не боявся смерті", "Романтик Валентин Сім'янець".

Історичний клуб "Холодний Яр" рекомендував цю книжку для прочитання військовослужбовцями 72-ї Окремої механізованої бригади ЗСУ, яких вороги також назвали Чорними – за їхню відвагу і непереможність.

Олександр ЛИТВИН

ВАЛЕРІЙ ТЕТЕРЯТНИК

(30.04.1955, ВІДЕНЬ – 27.01.2017, КИЇВ)

мовознавця Миколу Сулиму репресували за "український буржуазний націоналізм у синтаксисі". Знищили скрипниківський, точніше, харківський правопис Олексія Снявського (загинув на заслання у 1937 році). У 1933-му із системи Наркомату освіти вигнали понад дві тисячі осіб, 300 науковців і редакційних працівників. В обласних управліннях освіти з політичних мотивів змінили 100% (!) керівництва, в районних – 90%. Чотири тисячі вчителів звільнили зі шкіл як класово ворожих елементів. Влада переглянула "націоналістичну" медичну, математичну, ботанічну й інші термінології та підготувала п'ять бюлетенів репресованих лексем. Було вилучено 40 тисяч наукових термінів".

А ще Валерій написав книжку "Більше ніж правопис", у якій висвітлює коло питань, що сягають далеко за межі правопису. "Як би розвивалася наша мова, яких би вершин досягла, коли б не перепони, що стояли і стоять на заваді?" – запитував він.

Про його смертельну хворобу я дізнався від Володимира Бондаренка, режисера фільму "Стеком і шаблею", в День соборності, на конференції Історичного клубу "Холодний Яр". А за п'ять днів Валерія Тетерятника не стало. Ось що написав про нього Володимир Бондаренко: "Він був мені Братом, Батьком, вірним Другом. Він дбав про мене, коли я ввалявся в шпиталях. Він давав останнє, коли я був в АТО. Навіть перед смертю жертвував гроші на АТО! Він зробив багато душ УКРАЇНСЬКИМИ! Слово для нього було первинним. Він вірив! Вірив у Господа Ісуса! Він вмер у вірі! Він зараз із Господом. Але мені дуже не вистачає Валері! Це егоїзм. Але це так. Це дуже велика втрата!"

Вічна пам'ять вірному синові України Валерію Тетерятнику!

Від імені Історичного клубу "Холодний Яр" та редакції газети "Незборима нація"
Роман КОВАЛЬ

В бібліотечці Історичного клубу "Холодний Яр" (у серії "Українська воєнна мемуаристика") вийшла книга 8 – "Чорні перемагають. Спомини про прадідів козацтва 72-ї бригади". Редактор-упорядник Роман Коваль. Видавець – "Українська видавничка спілка ім. Юрія Липи".

У спогадах козаків та старшин Армії УНР розповідається про збройну боротьбу за Українську державу в 1918–1920 роках, про бої полку Чорних запорожців з більшовиками і денікінцями. Епіграфом до книжки стали слова легендарного командира полку Чорних запорожців Петра Дяченка – "Сміливі завжди мають щастя".

На початку книжки вміщено звернення членів Історичного клубу "Холодний Яр" Романа Ковалю, Валерія Мартишка і Романа Боровика до командира 72-ОМБр Андрія Соколова. Автори висловили військовослужбовцям 72-ї Окремої механізованої бригади глибоку пошану і щире подяку за захист нашої Батьківщини від лютого московського ворога. Водночас вони виказали тривогу, що в ЗС України переважна більшість підрозділів ведуть

свій родовід із совєтської армії, яка була знярядом російського імперіалізму. "Фактично відкидаються досвід і звичаї Українських січових стрільців, Української Галицької армії, Армії Української Держави та Армії Української Народної Республіки. На наше переконання, саме Армія УНР має стати зразком і орієнтиром для сучасного українського війська... Вітчизняні збройні сили мають набути українського змісту й питомого українського обличчя. Пропонуємо Вам почати цей історичний процес і на виконання Указу Президента України "Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років" звернутися до Головнокомандувача з проханням надати Вашій лідерській частині – 72-й бригаді – ім'я Чорних запорожців. Нехай пам'ять про наших славетних прадідів, які били московські полки сто років тому, наснажує до перемог козаків і офіцерів 72-ї бригади та інших частин".

Оснoву книжки складають спогади командира полку Петра Дяченка, сотників Валентина Сім'янцева і Бориса Монкевича,

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ КОСТЯ БЛАКИТНОГО

У Кривому Розі у 119-ту річницю від дня народження вшановано Головного отамана Холодного Яру Костя Пестушка (Степового-Блакитного). Про його боротьбу вперше розповів Роман Коваль у книжці "Кость Блакитний, отаман Степової дивізії", яка вийшла 1997 року. Згодом зусиллями Тернівського козацтва було встановлено пам'ятний знак у рідному селі Костя Пестушка, біля якого щороку відбуваються вшанування отамана.

Під час декомунізації у Кривому Розі вулицю Луначарського в Центрально-Міському районі міста перейменували на вулицю Костя Пестушка, а пров. Дем'яна Бедного став вулицею Степової дивізії. Вулиця і провулок Костя Блакитного тепер є й у м. Дніпрі.

Нещодавно депутат Тернівської районної в м. Кривому Розі ради від ВО "Свобода" Віталій Пікуль ініціював збір підписів під петицією за встановлення на проспекті Поштовому пам'ятника отаману

Степовому-Блакитному і меморіальної дошки на місці колишнього повітового військкомату на честь учасників повстання.

Щоправда, сайт Криворізької міськради, на якому було розміщено петицію, протягом майже місяця, коли мали збиратися підписи під нею, чомусь не працював. І хоч нинішня міська влада не палає бажанням вшановувати героїв Визвольної боротьби, патріоти відступатися від своїх намірів не збираються.

Вечір пам'яті Костя Пестушка організували працівники Веселотернівської філії міського історико-краєзнавчого музею. Зібралися історики, краєзнавці, літератори, барди, козаки Інгульської паланки Українського козацтва та організації "Степ", учасники російсько-української війни, волонтери, студенти та учнівська молодь. Захід відбувся у Веселі Тернах, звідки родом легендарна Віра Бабенко – зв'язкова Катеринославського повстанкому.

Про бойовий шлях Костя Юрійовича Пестушка розповів заступник директора Криворізького історико-краєзнавчого музею Олександр Мельник, а про спадкоємність Визвольної боротьби – краєзнавець Володимир Стецюк. Він прочитав і свої поезії, присвячені діячам Визвольного руху.

З поетичними присвятами героям Визвольної боротьби виступили поетеси Любов Баранова і Лана Олександрова. Прозвучали авторські пісні Марії Михайличенко, Леоніда Савоніна, Оксани Зорі та музичні твори молодих авторів.

Схвилював присутніх літературно-музичною композицією "Хай не буде в нас лиха" та козацьким бойовим виступом козак Інгульської паланки "Сова".

Наступного року з нагоди 120-річчя Костя Блакитного ми плануємо провести значно ширші заходи.

Володимир СТЕЦЮК, журналіст м. Кривий Ріг

СЛАВА!

У Дніпрі на Соборній площі відкрили меморіального хреста загиблим за вільну Україну воюючим УНР, які полягли у боях проти більшовиків та отамана Махна у 1919 році.

Хрест встановлено неподалік від місця, де поховано 14 воїнів полку Січових стрільців УНР. На відкриття пам'ятного хреста зішлись сотні дніпрян.

Історичну справедливість відновлено.

ЧОРНІ В ПОХОДІ

Презентації книжки "Чорні перемагають. Спомини про прадідів козацтва 72-ї бригади" відбудуться,

17 березня о 15.00 у м. Звенигороді Черкаської області (в музичній школі), у школах сіл Гусакове (12.00) і Козацькому (19.00),

18 березня о 12.00 у м. Шполі (відповідальний Дмитро Вовк, 099-18-91-778) і о 16.00 в актовій залі Корсунь-Шевченківського районного центру дитячої та юнацької творчості (вул. Тараса Шевченка,

3, відповідальний Роман Боровик, 067-83-28-367),

19 березня о 12.00 в Києві в гастрономічно-мистецькому просторі "Остання барикада" (Майдан Незалежності, 1, біля Лядських воріт),

31 березня о 12.00 у м. Борисполі (в актовій залі міської ради на вул. Київський шлях 72).

УРОЧИСТОСТІ З НАГОДИ СТОРІЧЧЯ ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

17 березня 2017 р.

Звенигородська школа мистецтв (пр-т Тараса Шевченка, 77) – 15.00
школа с. Гусакового – 12.00,
СБК; с. Козацького – 19.00

Участь візьмуть члени Історичного клубу "Холодний Яр"

Письменник Роман КОВАЛЬ

Кобзар, лідер гурту "Хоря козацька", заслужений артист України Тарас СИЛЕНКО

Лідер гурту "Тінь сонця" Сергій ВАСИЛЮК

Кобзар, заслужений артист України Тарас СИЛЕНКО

Бандурист, композитор, наш земляк Василь ЛЮТИЙ

Поет, композитор і співак Валерій МАРТИШКО

Перша презентація книжки Романа Ковалю "Чорні перемагають. Спомини про прадідів козацтва 72-ї бригади" Це книжка про збройну боротьбу за Українську державу в 1918–1920 роках, про бої вільнокозацького полку Чорних запорожців

КОБЗАР З ЛАВІРКОВА

25 ЛЮТОГО 2017 Р. ВИПОВНИЛОСЯ 80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КОБЗАРЯ ІГОРЯ РАЧКА. ШИРО ВІТАЮЧИ ДОБРОДІЯ ІГОРЯ І БАЖАЮЧИ ДОВГИХ ЛІТ, ПУБЛІКУЄМО СПОГАД ПРО НЬОГО НЕЗАБУТНЬОГО РЕНАТА ПОЛЬОВОГО

Про лавірівського кобзаря Ігоря Карповича Рачка я вперше довідався влітку 1977 року від краєзнавця із Смілого, що на Роменщині, Феодосія Сахна, в якого тоді я гостював разом із сином Миколою та своїми київськими приятелями – Михайлом Буреєм, письменниками Данилом Кулиняком та Наталею Околітенко.

Щоб побачитися з Рачком, вирішено було наступного дня поїхати до села Лавірівка (тоді відомого як хутір Лавірів), розташованого вздовж шосейного шляху Київ – Суми. Хоч Лавірівка належить до Талалаївського району Чернігівської області, проте економічно й культурно тяжіло до міста Ромен на Сумщині, до якого по шосе близько 20 кілометрів.

Це був швидше хутір, а не село, тут не було адміністративних закладів. Не було навіть сільського кладовища. Невіжчиків ховали у садках.

Ігор Рачок народився 25 лютого 1937 року. Хоч мав уже 40 літ, проживав із батьком та матір'ю. Цей кремезний чоловік із козацькими вусами, охочий до розмов на розумові теми, – свідомий українець. Працював на фізично важкій роботі ремонтника шосейних шляхів. Його руки шодня орудували лопатою, кайлом, а то й косою, якою обкошували від бур'яну багатокілометрові кювети своєї дільниці шосе. Тому особливо вражало мене, як легко і вправно птахом лігала його натружена мозолиста правця по струнах бандури, супроводжуючи молодечий спів.

Від батька навчившись грати на мандоліні й гітарі, а згодом на гармошці, Ігор за покликом душі прагнув опанувати ширший український музичний інструмент – бандуру.

1964 року, придбавши стареньку бандуру, за 20 кілометрів ходив пішки в науку до колишнього учасника київської капели бандуристів Федора Співака, який проживав у селі Березівці. Таку саму відстань долав у протилежному напрямку до Ромен, де мешкав інший його вчитель-бандурист – Євген Адамцевич. Опанувавши нотну грамоту, взявся за музичну самоосвіту. Про його неабияк музичні здібності свідчило те, що, користуючись книгою видат-

ного українського музикознавця Філарета Колесси “Мелодії українських народних дум”, він вивчив і взяв до свого репертуару кілька дум, як-от: “Маруся Богуславка”, “Невольничий плач”, “Олексій Попович”. У його репертуарі були історичні пісні “Про Саву Чалого”, “Про зруйнування Січі Запорозької”, “Про Хортицю”. Мав приємний голос, співав у своєрідній кобзарській манері.

Рачок – глибоко релігійна людина, стійкий у своєму православному віруванні, начитаний у Святому Письмі. Найпереконливішим доказом свого вірування наводить приклад творимих Ісусом Христом див. Я дав його згодом книжку Лева Силенка “Переоцінка Духовної Вартості”. Коли він повернув її мені, то не виявив жодного бажання обговорювати цю тему.

Постійний слухач українських радіопередач із акордону, Ігор був політично розвинений. Пішався своїм покійним дядьком Степаном – учасником Визвольних змагань в Армії УНР. У своєму селі не мав ні одного думця, ні достойного співрозмовника. Казав, що навколо нього проживають лише “люди матеріальні”.

Я досить часто разом із сином Миколою навідувався до Лавірівки. Сам Рачок із рідного села практично не виїжджав. Хіба що на свята виїжджав до церкви у Ромен.

Невдовзі після перших моїх відвідин померли його батьки, і він жив самотньо. Інколи його навідували шанувальники. Декого привозив і я (наприклад, Івана Макаровича Гончара). Щоразу привозив я з Лавірівки нові магнітофонні записи. Репертуар Рачка постійно поповнювався. В задушливі часи брежнєвсько-щербинського гоніння на українську культуру ті зустрічі були для мене великою потребою. Повертався я з них просвітлений і наснажений.

Наприкінці 1970-х років Ігор одружився. Його дружина Марія мала квартиру в Ромнах. Працювала в аптеці. Зійшлися вони на ґрунті спільної християнської віри. Проте він продовжував жити в Лавірівці, а дружина тільки у вільний час приїжджала до нього.

Коли загинув мій син Микола, я, щоб розрадити дружину, здійснив з нею поїздку до Лавірівки. Взяти й Георгія Ткаченка з його старосвітською бандурою. Приголомшений грою цієї бандури, Рачок загорівся бажанням і собі придбати таку. Особливо вразила легкість і зручність інструмента (Рачок мав громіздку і

важку бандуру чернігівської фабрики, яка утруднювала пересування з нею).

З допомогою Ткаченка я замовив для Рачка бандуру у відомого музичного майстра Сніжного (це була остання бандура майстра, після виготовлення її Сніжний помер). Пізньої осені відвезли бандуру Рачкові. Ткаченко дав настанови і побажав успішного навчання.

Наступного літа, відвідавши Рачка і почувши, що він не може видобувати деякі звуки на діатонічній бандурі, я запропонував йому за мій кошт їхати до Ткаченка. Він довго відмовлявся. Врешті, усамітнівшись, помолвився за безпечну дорогу і погодився.

Послухавши Рачкову гру, Ткаченко висловив ширший жаль, що той переладнав бандуру на хроматичний лад, від чого вона втратила притаманне їй своєрідне звучання. Але Рачка можна зрозуміти. Він уже склався як професійний музикант на певному інструменті, й перенавчати за відсутності доброго наставника надто складно.

Несподівано померла його дружина Марія. Смерть її Ігор тяжко переживав.

З пробудженням наприкінці 1980-х років у Києві політичного життя, в якому я взяв активну участь, мої зустрічі з Рачком надовго припинилися. Лише принагідно передавав я йому пакунки з літературою та газетами.

Влітку 1999 року у зв'язку з впровадженням моєї науково-технічної розробки на Сумському машинобудівному заводі я мав змогу провідати Рачка у Лавірівці. Він уже вийшов на пенсію. Тримав невелике господарство, пасічників на кількох вулицях.

Через невчасну і неповну виплату пенсії терпів скруту. Молов на жорнах видане замість грошової пенсії зерно і пік коржі, які були основою його харчування. Проте був бадьорий, хоч і помітно посивів. Мою спробу допомогти йому гришми з обуренням відкинув.

Наступної суботи я прийшов, закупивши всіляких харчів. Ночував у нього, записав на магнітофон пісні, якими поповнився його репертуар. Особливо цінною вважаю історичну пісню середини XVIII сторіччя “Ой не спав я нічку”, яка фіксує часи виникнення в Україні так званих Слов'яносербії і Нової Сербії, адміністрація яких закликала українське населення до поселення на тих землях, обіцяючи обдарувати “степами і рибними плесами ще й до того вільготами”.

Мрію вибрати час на нові відвідини славного музиканта. Дай йому, Боже, здоров'я і творчої наснаги!

РЕНАТ ПОЛЬОВИЙ

На світліні – Ігор Рачок виступає на презентації книжки Рената Польового “Кобзарі в моєму житті”. Київський міський будинок вчителя, 24 вересня 2003 р.

“НАШ РІД – ІЗ КРЕМ'ЯНИХ ПОРІД”
ЮРІЙ ПИЛИПОВИЧ ЗОЗУЛЯ

(1.01.1960, С. ДОВЖОК ЯМПІЛЬСЬКОГО Р-НУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛ. – 27.01.2017, С. ДОВЖОК)

Багато років Юрій Зозуля збирав, відтворював історичні матеріали, вів краєзнавчу пошукову роботу. Працював керівником туристично-краєзнавчого гуртка в Довжоцькій школі. Організував чимало туристичних походів з учнями місцевої школи для вивчення історії та природи своєї малої батьківщини.

Юрій збирав світліни односельчан, архівні матеріали, фоль-

клор. Самвидавмовивиставивкниги “Кетросяни у вирі 2-ї Світової війни”, “А душа залишилася в Афгані”, “Кетроські приповідки: Чим бик навик, тим і рикати буде”, “Кетросери” та інші.

Великого значення надавав популяризації історії Ямпільщини періоду 1917 – 1921 рр., коли його славні земляки творили українське військо і захищали незалежність України. І не дивно, адже він зем-

ляк полковника Армії УНР Семена Ільницького, сотенного 1-ї сотні Наддністрянського куреня “Ямпільської республіки” Семена Карачковського, сотника Марківської козацької сотні Івана Косаківського й автора книжки спогадів “Так творилося українське військо” Дмитра Кетроса (Косаківського)!

Юрія Зозуля сприяв відкриттю у 2011 р. музейного комплексу “Марківська сотня” в рамках реалізації спільного проекту “Зіркі забутих отаманів підіймем знову над селом” Ямпільської районної державної адміністрації та сільської ради (за сприяння Історичного клубу “Холодний Яр”). І опікувався музеєм упродовж 6 років.

У 2012 р. відкрив приватний етнографічний музей-бібліотеку “Кетроси” (це історична назва рідного села). За допомогою місцевих жителів зібрав унікальну колекцію старовинних речей із життя села.

До пошукової роботи долучив учнів школи. Копії фотоальбомів, зібраних Юрієм Пилиповичем, зберігаються в Ямпільській районній бібліотеці, бібліотеці села Довжок, архіві Вінниці.

Для Юрія історія свого села стала сенсом його життя. Він абсолютно не переймався матеріальними речами. Не шкодуючи сил та здоров'я, останні кошти віддавав на придбання та видання книжок, збирав матеріали в

СВЯТОСЛАВ КАРАВАНСЬКИЙ
(24.12.1920, ОДЕСА – 17.12.2016, БАЛТИМОР, США)

Відійшов у кращі світи Святослав Караванський, знаменитий мовознавець, поет, двічі репресований Москвою. Святослав пробув у таборах майже 31 рік, але залишився незламним, помер непереможеним, бо Україна, за яку він боровся і страждав, стала незалежною.

Українську школу закінчив 1938 року. Провчившись два роки в індустріальному інституті, пішов добровольцем до війська, аби після служби вступити на філологію. Та на початку війни його частина в Білорусії потрапила в оточення, з якого Святослав вивірився.

До Одеси добрався пішки. Тут він знайомиться з хлопцями з ОУН, стає на шлях боротьби за Самостійну Україну. На Грецькій площі відкриває магазин української книги, в якому була явка патріотів.

1944 року його арештовують, він відмовляється від співпраці з НКВД. Тож 7 лютого Святослава Караванського засуджують до 25 років ув'язнення. Йому судилося пройти усі пекельні кола ГУЛАГу.

Після смерті Сталіна режим полегшили, і Святослав починає укладати Словник рим української мови.

1960 року, в час “хрущовської відлиги”, коли найвищий термін ув'язнення було обмежено 15 роками, тисячі оунівців, які мали строк по 25 років, були звільнені “до отсиження”. Звільнили й Караванського. Він прийшов до Одеси, де його чекала Ніна Строката.

Одружившись, працював на різних роботах, один час навіть перекладачем у газеті “Чорноморська комунa”, багато писав – і статті, і вірші, перекладав сонети Шекспіра, “Джейн Ейр” Ш. Бронте.

1962 року вступає до університету, на заочний відділ філологічного факультету. Проводить агітаційну роботу серед одеситів, збирає українські книги для Кубані. Пише кілька статей, які потрапляють за кордон і лунають на радіо “Голос Америки” та “Свобода”.

Тож 13 листопада 1965 р. його арештовують і за наказом Генерального прокурора Руденка – без суду та слідства – відправляють до Володимирської тюрми добувати термін.

Святослав неодноразово оголошує голодівки, протести. Пише статтю про те, що в Катині польських офіцерів розстріляли не фашисти, як твердила Москва, а росіяни. Статтю перехоплюють, Караванського судять удруге 1969 року. Дають ще 10 років.

архівах, відвідував патріотичні заходи всеукраїнського масштабу.

Він якось сказав: “На історію України треба дивитися очима своїх батьків і дідів. Тоді, думаю, люди не тільки згадають минуле і віддадуть якесь речі в музей, а й залишать щось собі, зроблять удома куточок цінних речей, якими користувалися їхні предки, діди, бабусі. Батьківські речі, як правило, ніхто не цінне, звертають увагу на більш давні. Я радий, що є вже багато людей, які завдяки спілкуванню зі мною почали досліджувати свій родовід, згадали своїх прадідів, дійшли аж до сьомого коліна, деякі, познаходили могили предків. Мені вдалося зацікавити людей, переконати, що насамперед треба вивчити свій родовід. Знаючи історію свого роду, знатимеш історію своєї родини, села, країни”.

За три дні до смерті він організував фотовиставку “Наш рід – із

У травні 1972 р. його дружину Ніну Строкату засуджують в Одесі разом з Олексою Різниковим та Олексієм Притикою за антирадянську пропаганду й поширення самвидаву, їм присуджують відповідно 4, 5,5 і 2 роки.

Ніну Строкату після звільнення не пускають до України, примушують жити в Тарусі.

9 листопада 1976 р. вона стає членом-засновником Української гельсінської групи. Тож коли С. Караванський звільняється, його привозять до Таруси. Нескорене подружжя депортують за кордон.

Іх із почестями зустрічає українська еміграція.

Вони продовжують боротьбу за самостійність України. Караванський заглиблюється у словникарську роботу.

Оскільки нашу мову Москва нищила і наближувала до російської, Святослав береться її лікувати. Його досягнення в цій ділянці добре відомі. Він написав і видав десятки чудових книг і словників, які широко відомі зараз в Україні.

Він матеріально допомагав газетам “Чорноморські новини”, “Літературна Україна”, журналу “Українська жінка”, іншим виданням, воякам АТО. Статті його друкувалися в багатьох газетах і журналах України.

До останніх днів життя Святослав Караванський стояв на посту, зберігаючи гострий розум і відчуття українських реалій.

Книги і твори з його Духу печаттю навечно залишаться з нами.

Слава незламному, непереможеному герою України!

Олекса Різників, Галина Могильницька, Олег Олійник, Роман Кракалія, Олександр Чайківський, Дмитро Шупта, Сергій Дмитрієв, Надія Мовчан-Карпусь, Левко Лук'яненко, Юрій і Леся Шухевичі, Дарка Гусяк, Мирослав і Раїса Симчичі, Василь Овсєнко, Анатолій Здоровий, Мирослав Маринювич, Ігор Калинець, Зорян Попадюк, Олесь Шевченко, Микола Матусевич, Йосип Зісельс, Богдан Горинь, Євген Пронюк, Микола Горбаль, Володимир Мармус, Григорій Гайовий, Раїса Руденко, Орна Сокульська, Євген Захаров, Раїса Лиша, Роман Коваль, Віктор Рог.

На світліні Святослав Караванський із дружиною – легендарною Ніною Строкатою.

крем'яних порід” у районному музеї. У цьому увесь Юрій Зозуля.

Він мріяв, щоб про “Ямпільську республіку” 1917 – 1919 рр. знали скрізь в Україні – як про Холодний Яр. Адже вона також була символом незламності українського духу. Україна втратила свого вірного сина. Найкращим пам'ятником Юрієві Зозулі – світлій, ширшій людині, члену Історичного клубу “Холодний Яр” стало би збереження його історичних надбань і втілення запевненої мрії в житті. Вічна пам'ять!

Олена ГРЕЧАНЮК, директор Ямпільського теледіагностичного комітету

Роман КОВАЛЬ, президент Історичного клубу “Холодний Яр”, редактор газети “Незборима нація”, член Національної спілки письменників України

Олександр ДОМБРОВСЬКИЙ, режисер, Історичний клуб “Холодний Яр”

КАПІТАН МАРІС АЙДИНОВИЧ КАМІНСЬКИЙ

(9.04.1990, М. КІВЕРЦІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛ. – 3.02.2017, ПОБЛИЗУ АВДІВКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.)

ний, підтягнутий і веселий. Усім намагався допомогти.

Загинув уночі 3 лютого неподалік Авдіївки Донецької області під час обстрілу наших позицій з реактивних установок БМ-21 "Град".

Залишив у смутку матір, брата і вагітну дружину Яну.

Поцілуйте коханих. Обійміть маму. Подивіться на небо. Сине воно? Затягнуте хмарами? Починається дощ?

Це неважливо. Головне, що воно спокійне.

Завдяки цьому чоловіку, який любив небо, а воно вогнем впало на нього, розбризкуючи металеві краплі дощу.

Ян ОСОКА

"Ми пізнали щастя"

Яна Камінська, вагітна дружина Маріса Камінського, який загинув під Авдіївкою, опублікувала в мережі звернення. "Дорогі друзі, – написала вона, – хочу подякувати щиро за те, що ви розділили з нами цей біль, втрату прекрасної, світлої, щирої людини.

Всім, хто був поруч, всім, хто молився і тужив разом з нами, дякую!

Друзі, я знаю, як вас було багато, коли ми проводжали мого коханого чоловіка в останню путь. В очі не могла вам дивитись, адже очей від коханого не могла відірвати. Низький уклін, схилию голову, моему серцю немає покою, нікому у світі не бажаю пережити цей біль. Його неможливо виміряти. Прошу заради пам'яті мого чоловіка помолитися за його дитя, яке під моїм серцем. Ма-

люк тужить за татом і хоче жити.

Ви знаєте, люди вік живуть і щастя не пізнають. З моїм коханим ми знайомі два роки, і я сміливо можу сказати, що ми пізнали щастя. Нехай моє з чоловіком сімейне життя тривало чотири місяці, нехай воно таке коротке, але це найсолідніші миті мого життя. Найпрекрасніше, що сталося з нами, це коли ми побралися, поєднали наші серця назавжди.

Ти ж знаєш, коханий, я навки твоя. Сьогодні ми востаннє цілувалися, і це найсолідніший поцілунок за все моє життя. Цей цілунок назавжди залишиться на моїх губах. А моє волосся все ще так пахне тобою, коханий...

Усім кричу: "Я не вдова! Я – кохана дружина героя Камінського Маріса Айдиновича. Герої не вмирають!"

ОТАМАН І ЙОГО СПАДКОЄМЕЦЬ

20 – 21 квітня 2013 р. під час урочистостей у Холодному Яру до

мене підійшов Антон Цедик "Еней" з Полтави. Він хотів підписати книжку. Я одразу відреагував:

– Цедик – та це ж повстанське прізвище! У Трипіллі всі Цедики були в отамана Зеленого. Почитайте мою книжку про отамана Зеленого.

Антон це дуже зацікавило. Він нічого про це не знав. Це була єдина наша зустріч...

29 серпня 2014 р. Антон Цедик загинув під час виходу з Іловайського казана.

22 лютого 2017 р. Ольга Цедик, мама "Енея", отримала один із його рюкзаків, а в ньому – книжка про отамана Зеленого із синьо-жовтою закладкою на сторінці, до якої дочитав.

Вічна слава Антонові Цедіку! Вічна слава отаманові Зеленому, який продовжує боротьбу!

Роман КОВАЛЬ

МАКСИМ ІГОРОВИЧ ГРИНЧИШИН-"ПРОМЕТЕЙ"

(12.05.1979 Р., М. ЛУЦЬК – 19.02.2017 Р., НЕПОДАЛІК М. АВДІВКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.)

воював у багатьох "гарячих точках", а загинув під Авдіївкою 19 лютого за до кінця нез'ясованих обставин – кажуть, від кулі снайпера...

Навчався в Луцькому національному технічному університеті на факультеті будівництва та дизайну. Деякий час мешкав за кордоном.

Мобілізований 14 серпня 2014 року. Після навчань на полігоні у Старичах Максима доправили під Волноваху. Вже 30 серпня він здійснив свій перший бойовий виїзд на війну.

Максим – працьовитий, вимогливий до себе, всю роботу робив досконало, ретельно, мав фотографічну пам'ять. Коли був кулеметником, мав свій ПКМ, який завжди перебував в ідеальному стані, зафарбований і закамуфльований. Своїми руками зробив для нього приціл. Наполегливо вивчав нюанси військової справи, багато читав. Ніколи не жалівся, все сприймав розсудливо та спокійно. Ніколи не лаявся.

Земляк Сергій Шрамчук написав: "Максим Гринчишин, неповторна і прекрасна людина, яка ніколи не повернеться з війни... Його бригаду вороги прозвали Чорною. І хлопці прийняли це ім'я, хоч обличчя у них – світлі й добрі. "Я живий-здоровий і в балаклаві. Незважаючи ні на що..." – написав 31 січня 2017 р. на своїй сторінці в соціальній мережі Максим Гринчишин.

І він буде вічно жити в пам'яті Українського народу!"

Ян ОСОКА

"СПИ СПОКІЙНО, БРАТЕ"

Окрема добровольча чота "Карпатська Січ" тільки формувалася. На той час ми базувалися в Ізюмі.

З наступом наших військ просувався й ми, в короткий час були звільнені Краматорськ, Слов'янськ, Артемівськ, Дебальцеве...

Юрко з'явився в нас якось непомітно, він завжди старався не привертати до себе уваги, не ліз у камеру, не шукав зустрічі із журналістами. Але в нього повсякчас було велике бажання включитися у збройну боротьбу з російським окупантом. І як тільки "Карпатська Січ" зайняла позиції в Пісках, Юрко зі своїм нерозлучним товаришем зразу долучився до нас. Без будь-якої попередньої підготовки, вишколу взяв у руки автомат і заступив на бойове чергування. Всі ротації відбував справно, ніколи ні на що не нарікав, хіба що на брак зброї або набоїв. Як тільки бойові дії припинилися чи оголошувалося чергове "перемир'я", їхав додому, щоб допомогти дружині по господарці, але шойно починалося чергове загострення – знову був біля нас.

Дисциплінований, вмотивований і хоробрий вояка, він знав, що робить на війні, чому взяв до рук зброю. Він завжди був готовий віддати своє життя за Україну.

Після легалізації підрозділу в ЗСУ і дали брав участь у бойових діях як доброволець. Утримував невеличке кафе на трасі між Ізюмом і Слов'янськом, де будь-який вояка чи волонтер міг перекусити, випити чаю чи кави, а якщо потрібно, то й заночувати. Останні тижні постійно телефонував – просився на фронт, рвався в Авдіївку. Ми мали через декілька днів зустрітись та обміркувати плани подальшої боротьби. Не судилося. Не знаю обставин смерті, але знаю точно: Україна втратила ще одного достойного сина, борця, воїна.

Спи спокійно, Брате, нехай земля тобі буде легенькою!

Слава Воїну, достойному сину України!

Олег КУЦИН, командир Легіону Свободи

10 лютого 2017 р. відійшов у Вічність мій бойовий побратим Юрко Васильєв.

Познайомилися ми з ним ще у 2014 році, на початку війни, коли

РОМАН ВЛАДИСЛАВОВИЧ ГОРКУН-"СМАЙЛИК"

(24.09.1994, ЛУГАНСЬК – 3.02.2017 Р., НЕПОДАЛІК С. НОВОЗВАНІВКИ ПОПАСНЯНСЬКОГО Р-НУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛ.)

сійські війська, і виїхав до Кривого Рогу.

Незважаючи на важкі випробування, Роман мав у собі якість внутрішнє сонце доброти та оптимізму. Він завжди сонячно посміхався, викликаючи в оточуючих гарний настрій.

Його мобілізували 2015 року, контракт підписав навесні 2016-го. Служив санітаром-стрільцем 1-ї роти механізованого батальйону 17-ї Окремої танкової бригади.

"Смайлик" ніколи ні з ким не сварився, легко йшов на контакт. Це була безпроблемна, життєрадісна людина, яку любили всі. І повністю довіряли.

Загинув Роман на рідній Луганщині – 120-мм міна влучила в окоп,

де він перебував. Осколками поскіло ноги, шию та голову. Спочатку був у свідомості, навіть міг розмовляти. Негайно був доставлений до лікарні Попасної, але...

Близько 23.00 його покликало небо.

Залишив у смутку батьків, бабусю і дідуся.

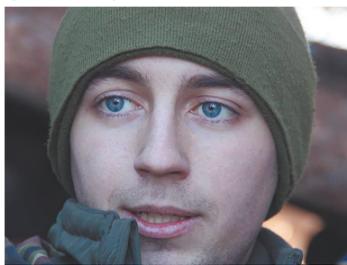
Поховали Романа у Кривому Розі 8 лютого.

Я не знаю, чи була в нього вишиванка і чи знав він всі слова гімну. Він просто воював за свою землю, яка дала йому можливість зробити перший подих, на якій минуло його дитинство, на якій він останній раз у житті побачив сонце.

Ян ОСОКА

АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ КИЗИЛО-"ОРЕЛ"

(2.05.1993, М. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛ. – 29.01.2017, ПРОМЗОНА М. АВДІВКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.)

ним у секторі "М". Захоплювався спортом, особливо "Тонкою нацією" (вражаючі забіги з перешкодами, спрямовані на фізичне та духовне вдосконалення людини), мріяв вибороти всі нагороди в цьому виді спорту.

Після закінчення академії Андрія доправили до Білої Церкви, а після початку війни, вже з липня 2014-го він – на фронті. Пройшов багато пекельних місць Донбасу, брав участь у боях поблизу Петровського та Нової Ласпи, півтора року тримав оборону в полях біля Волновахи, потім – Яворівський полігон і останній шлях назустріч смерті – до Авдіївки.

Андрій був веселий, добрий, справедливий. Завжди досягав поставленої мети, в навчанні був кращим із кращих, його поважали військові побратими, пишалися ним.

Заступник командира 1-го механізованого батальйону 72-ї Окремої механізованої бригади Андрій Ки-

зило загинув внаслідок осколкового ураження під час атаки ворога на нашу позицію.

1 лютого з героєм попрощалися на Майдані в Києві, а 2 лютого поховали в рідній Умані.

Андрій залишив у смутку дружину та 8-місячного сина.

Запалить свічку на підвіконні. І нехай на Вашій вулиці ця свічка буде єдиною серед байдужих вікон інших квартир, але поки світиться Ваша свічка, поки жевріють вуглики – багаття не помре.

Ян ОСОКА

Від редакції

Як жаль! 31 січня Андрія показували по телебаченню: великі сині очі, ширини, відкритий, жартівливий, приязний. Капітан у 23 роки! Мав велике майбутнє, але московська куля все перекреслила. Смерть московським окупантам! Вічна слава полеглим!

КОЗАКАМ СЛАВА!

Найстарший воїн ЗСУ – Владислав "Седой". Йому сімдесят. У 2015-му дружина викупила його з полону. З літа 2016-го – на передовій.

Каже, що воюватиме за Україну до перемоги.

Ігор СТОКОЗ

АВДІВСЬКИЙ ВАЛЬС

НА ПАМ'ЯТЬ ПРО АНДРІЯ КИЗИЛА-"ОРЕЛА" ТА ЙОГО ПОБРАТИМІВ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ В БОЯХ ПІД АВДІВКОЮ

Авдіївський вальс – танець смерті, з якого нас винесли Бог і відвага, Авдіївський вальс – жаль, найкращі пішли вже у вічність небес, Чорніла земля – йшла у наступ на ворога Чорна бригада, Авдіївський вальс – це наш біль, наша пам'ять і честь.

Авдіївський вальс – не дамо ворогам мою Україну топтати, Авдіївський вальс – ватним трупом засіяна рідна земля, За Андрія "Орла" тепер на позиції б'ються орлята, Авдіївський вальс – слава тим, хто загинув на рідних полях.

Авдіївський вальс – ми залишили страх назавжди в окопах ворожих, Авдіївський вальс – і сильнішими вийшли, бо ми все до кінця віддали. Правда завжди за нами, і в цій бійні нам Бог допоможе, Авдіївський вальс – перемога, надія і сні.

Авдіївський вальс – а думки полетіли птахами до рідної хати, Авдіївський вальс – нашу ненависть люту не зупинить. Це наша земля, і за неї ми будемо до смерті стояти, Авдіївський вальс – свята помста і відчаю мить, Авдіївський вальс ...

Валерій МАРТИШКО
23 лютого 2017 р.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

БЕРЕЗНЕВИЙ КАЛЕНДАР

1 березня 1901 р. народився Степан ШЕРБАК, повстанець отамана Зеленого, козак 16-ї бригади 6-ї Січової дивізії Армії УНР та 4-ї Київської дивізії, герой Другого зимового походу УПА Юрка Тютюнника.

1 березня 1918 р. більшовики розстріляли юнака-бандуриста з Кубані МІНЯЙЛЕНКА.

1 березня 1978 р. помер Степан СУЛЯТИЦЬКИЙ, сотник УГА, командант скорострільної сотні Гуцульського куреня УГА, член УВО, випускник Карлового університету, командант Карпатської Січі (Хуст, 1939), керівник ОУН у Західній Німеччині.

1 березня 1981 р. помер Степан КОСТЬ-КОСТЕНКО, адміністративний поручник Армії УНР, діяч Пласту, поет, режисер, актор, співак, диригент, публіцист.

2 березня 1893 р. народився Кирило ГОДОВАНЕЦЬ, сотник УГА, директор державних гімназій в Яворові та Львові.

2 березня 1926 р. народився Володимир КАРАТАШ, член ОУН з 1942 р., вояк УПА, політв'язень, один з керівників Кенгірського повстання, член Історичного клубу "Холодний Яр", лауреат Літературної премії ім. Євгена Маланюка, лауреат Літературної премії імені Юрія Горліса-Горського.

2 березня 1980 р. помер Павло ШТЕПА, учасник Визвольної боротьби, інженер, член НТШ та Української вільної академії наук в Канаді, автор книги "Московство".

3 березня 1890 р. народився Герасим НЕСТЕРЕНКО "ОРЕЛ", Головний отаман Холодного Яру.

3 березня 1921 р. загинув Семен ГРИЗЛО, звенигородський кошовий Вільного козацтва.

3 березня 1951 р. помер Іван РУДНИЦЬКИЙ, сотник УГА, інженер, адвокат, референт правничого відділу Військової управи дивізії "Галичина".

4 березня 1815 р. народився композитор Михайло ВЕРБИЦЬКИЙ, автор музики до Національного гімну "Ще не вмерла України".

4 березня 1952 р. москалі вбили Ніла ХАСЕВИЧА "ЗОТ", художника, члена ОУН і УГВР, лицаря Срібного хреста заслуги та медалі "За боротьбу в особливо важких умовах".

4 березня 1962 р. помер Никифор ГІРНЯК, командант Коша УСС, отаман УГА, командант Тернопільської військової округи (1918), доктор філософії, учитель, діяч "Просвіти" і "Пласту", член НТШ, засновник видавничої кооперативи "Червона Калина".

5 березня 1878 р. народився Лько ГАВРИЛЮК, сотник УГА, поет, учитель.

5 березня 1882 р. народився Ярослав ВОЄВІДКА, командир 1-го гарматного полку бригади УСС Галицької армії.

5 березня 1950 р. помер Василь ШКЛЯР, член Центральної Ради, старшина Армії УНР.

5 березня 1950 р. у бою з москалями загинув Головний командир УПА генерал-хорунжий Роман ШУХЕВИЧ.

6 березня 1892 р. народився Іван ЧМОЛА, організатор "Пласту", командир 3-го полку СС, начальник Коша СС, полковник Армії УНР.

7 березня 1863 р. народився Іван ЛУЦЕНКО, лікар, член Центральної Ради, Генеральний хорунжий Вільного козацтва, командир 1-го Подільського січового куреня Армії УНР, історик.

7 березня 1882 р. народився Гриць КОССАК, командант Легіону УСС.

7 березня 1962 р. помер Митрофан ПУШКЕЛИН, командир конвою командувача Армії УНР Михайла Омеляновича-Павленка, хорунжий дивізії "Галичина".

8 березня 972 р. у бою з печенігами загинув князь Святослав ХОРОБРИЙ.

8 березня 1930 р. в бою загинув черкаський отаман Андрій БЛАЖЕВСЬКИЙ.

8 березня 1960 р. помер Кость СМОВСЬКИЙ, командир батареї Гайдамацького коша Слобідської України, герой оборони Києва від московських банд Муравйова, полковник Армії УНР.

9 березня 1814 р. народився Тарас ШЕВЧЕНКО.

9 березня 1865 р. театр Омеляна Бачинського зі Львова на Шевченківському вечорі в Перемишлі вперше виконав гімн "Ще не вмерла України".

9 березня 1893 р. народився Олександр СІМ'ЯНЦІВ, поручник полку Чорних запорожців Армії УНР.

9 березня 1894 р. народився Роман СМІШКО, командир куреня УСС, куреня 1-го полку Київських СС та 11-ї пішої дивізії корпусу Січових стрільців, крайовий командант УВО на Західній Україні, член проводу ПУН, командир Українського легіону Вермахту.

9 березня 1908 р. народився Тарас БОРОВЕЦЬ "БУЛЬБА", засновник і головний командувач УПА "Поліська Січ".

9 березня 1918 р. більшовики розстріляли міністра внутрішніх справ кубанського уряду, організатора Вільного козацтва на Кубані Кіндрата БАРДЖА, його батька Луку та синів Віанора і Миколу, організаторів Гайдамацького і Чорноморського кошів Кубанського вільного козацтва.

9 березня 1970 р. помер Петро БУДЗ, начальник оперативного штабу 2-ї Коломийської бригади УГА, співредактор щомісячника "Український Скиталець".

10 березня 1878 р. народився Устим КАРМАЛЮК, керівник повстанського руху на Поділлі у 1813 – 1835 рр. проти національного і соціального гніту.

10 березня 1861 р. помер Тарас ШЕВЧЕНКО.

11 березня 1917 р. народився Степан ПАП-"ПУГАЧ", командант Українського Пласту в Підкарпатській Русі, вояк Карпатської Січі, член крайової екікутиви ОУН, священник, редактор нелегальної газети "Чин", автор брошури "Обвинувачу Мадяричину", де навів 65 пунктів обвинування угорських окупантів.

11 березня 1917 р. народився Степан ПАП-"ПУГАЧ", командант Українського Пласту в Підкарпатській Русі, вояк Карпатської Січі, член крайової екікутиви ОУН, священник, редактор нелегальної газети "Чин", автор брошури "Обвинувачу Мадяричину", де навів 65 пунктів обвинування угорських окупантів.

11 березня 1917 р. народився Степан ПАП-"ПУГАЧ", командант Українського Пласту в Підкарпатській Русі, вояк Карпатської Січі, член крайової екікутиви ОУН, священник, редактор нелегальної газети "Чин", автор брошури "Обвинувачу Мадяричину", де навів 65 пунктів обвинування угорських окупантів.

11 березня 1917 р. народився Степан ПАП-"ПУГАЧ", командант Українського Пласту в Підкарпатській Русі, вояк Карпатської Січі, член крайової екікутиви ОУН, священник, редактор нелегальної газети "Чин", автор брошури "Обвинувачу Мадяричину", де навів 65 пунктів обвинування угорських окупантів.

11 березня 1917 р. народився Степан ПАП-"ПУГАЧ", командант Українського Пласту в Підкарпатській Русі, вояк Карпатської Січі, член крайової екікутиви ОУН, священник, редактор нелегальної газети "Чин", автор брошури "Обвинувачу Мадяричину", де навів 65 пунктів обвинування угорських окупантів.

12 березня 1596 р. козацькі ватажки Северин НАЛИВАЙКО і Григорій ЛОБОДА розбили польське військо під Білою Церквою.

12 березня 1894 р. на Дрогобищині народився САВДИК, вояк УГА, командир 2-го саперного куреня дивізії "Галичина".

13 березня 1891 р. народився Олександр ДУНЧЕВСЬКИЙ, поручник Армії УНР, начальник культурно-освітнього відділу штабу 2-ї Волинської дивізії Армії УНР, директор гімназії ім. Тараса Шевченка (т. Каліш, 1924).

14 березня 1879 р. народився Федір ГУДИМА, командир 4-го Сірого полку Армії УНР, начальник нагородної частини штабу Армії УНР, командир Східного кавалерійського відділу №281 у складі Вермахту, який 19 березня 1945 р. увійшов до УНА.

14 березня 1921 р. москалі вбили холодноярського отамана Олександра КВАШУ.

15 березня 1892 р. народився Василь БАЧИНСЬКИЙ, сотник УГА, адвокат, редактор часописів "Подільський голос", "Народна освіта" та "Народна справа", автор спомину про отаманшу Марусю Соколовську.

15 березня 1939 р. в Хусті проголошено незалежну державу – Карпатську Україну.

16 березня 1921 р. помер Адриан КАЩЕНКО, письменник, автор книжок про козаччину, на яких виховувалися новітні борці за волю України.

16 березня 1894 р. народився Юрій ДАРАГАН, поет, сотник Армії УНР.

16 березня 1897 р. народився Ларіон ЗАГОРОДНИЙ, Головний отаман Холодного Яру.

16 березня 1897 р. народився Олександр БАЛАНО, поручник 3-ї гарматної бригади 3-ї Залізної дивізії Армії УНР, інженер-гідротехнік.

16 березня 1917 р. Микола МІХНОВСЬКИЙ заснував Український військовий клуб ім. гетьмана Павла Полуботка, який розпочав працю з відновлення української армії.

16 березня 1943 р. в російських концтаборах загинув Степан ЖАРКО, художній керівник капели бандуристів кубанської станиці Канівської.

16 березня 1946 р. у Лук'янівській тюрмі загинув Володимир СІНКЛЕР, генерал-поручник Армії Української Держави й Армії УНР.

17 березня 1874 р. народився Августин ВОЛОШИН, Президент Карпатської України.

17 березня 1917 р. в Києві проголошено створення Української Центральної Ради.

17 березня 1937 р. помер Гаврило БАЗИЛЬСЬКИЙ, генерал-хорунжий Армії УНР.

18 березня 1880 р. народився Роман ДУДИНСЬКИЙ, командир 1-го куреня УСС, командир II (Коломийської) бригади УГА.

18 березня 1882 р. народився Олександр ІВАНЧУК, хорунжий УСС, етнограф.

19 березня 1895 р. народився Гриць ГОЛИНСЬКИЙ, командир Гуцульського куреня УГА.

19 березня 1930 р. народилася поетеса Ліна КОСТЕНКО.

19 березня 1889 р. помер Іван ЛЮТИЙ-ЛЮТЕНКО (ГОНТА), сотник Армії УНР, звенигородський отаман, меценат.

20 березня 1639 р. у світ прийшов Гетьман України Іван МАЗЕПА.

20 березня 1901 р. народився Гриць ЛОМИКОВСЬКИЙ, стрілець УГА і дивізії "Галичина".

21 березня 1888 р. народився Василь ІВАНІС, прем'єр Кубанського уряду, професор Української господарської академії в Подєбрадах та Українського технічно-господарського інституту.

21 березня 1895 р. народився Кирило МАЗУР, старшина Армії Української Держави та Армії УНР, педагог, живописець.

21 березня 1945 р. у комуністичній в'язниці сел. Яблунів Косівського району загинув Юрій ЧУКУР, вояк УГА, освітній діяч, соліст чоловічого хору с. Ковалівки, посол від УНДО до Варшавського сейму.

22 березня 1842 р. народився композитор Микола ЛИСЕНКО.

22 березня 1892 р. народився Микола БУКШОВАНІЙ, хорунжий 4-ї сотні 4-го полку Сірої дивізії, голова інформбюро Сірої дивізії.

22 березня 1943 р. у бою з поляками загинув Яків ГАЛЬЧЕВСЬКИЙ, подільський отаман, командир Грубешівської самооборони, полковник Армії УНР.

23 березня 1896 р. народився Яків РЕШЕТНИКІВ (РЕШЕТНЯК), козак Армії УНР, інженер-технолог, науковець.

23 березня 1897 р. народився Корнило (Кирило) БОРОДАЙКО, січовий стрілець, старшина Бригади УСС УГА, повстанець, старшина Гайсинсько-Брацлавської бригади Запорозької дивізії Армії УНР, хорунжий Армії УНР.

23 березня 1901 р. народився Яків НЕСТЕРЕНКО, чотовий 6-го технічного куреня 6-ї Січової дивізії, учасник Другого зимового походу УПА Юрка Тютюнника. Батько Юрка (Ерика) Нестеренка, "славного канадійсько-українського" хокеїста команд "Торонто Мейпл Лїфс" та "Чикаго блек хоукс" (1950 – 1960).

23 березня 1917 р. загинув Омелян ЛЕВИЦЬКИЙ, адвокат, командир сотні УСС, командант Гуцульської сотні УСС.

23 березня 1920 р. загинув козак полку Чорних запорожців СЛЮНЬКО, "старий болбочанивець".

24 березня 1890 р. народився Осип "Юно" НАВРОЦЬКИЙ, чотар УСС, сотник УГА, майор Армії УНР, член Начальної команди УВО, поручник дивізії "Галичина", головний директор видавництва "Червона калина", співредактор "Історичного Календаря-Альманаху Червоної Калини".

24 березня 1897 р. народився Іван ЛИПОВЕЦЬКИЙ, сотник Армії УНР, кооператор, член персонального відділу штабу УНА, редактор і видавець "Бюлетеню союзу бувших українських вояків у Канаді" та журналу "Дороговказ".

24 березня 1956 р. помер Василь БАЧИНСЬКИЙ, сотник УГА, адвокат, редактор.

24 березня 1969 р. помер Ярослав СЕНЧИНА, січовий стрілець,

чотар УГА, старшина дивізії "Галичина", вчитель.

24 березня 1994 р. помер Григорій ЛОМИКОВСЬКИЙ, стрілець УГА і дивізії "Галичина".

25 березня 1651 р. полковник Іван БОГУН розбив поляків під Вінницею.

25 березня 1880 р. народився Гаврило БАЗИЛЬСЬКИЙ, командир 1-ї Запорозької дивізії, згодом Кулеметної дивізії, лицар ордена Залізного хреста.

25 березня 1890 р. народився Остап ВАХНЯНИН, хорунжий УСС, педагог, організатор Пласту.

25 березня 1896 р. народився Борис МОНКЕВИЧ, сотник Армії УНР, історик, автор спогадів "Похід Болбочана на Крим".

25 березня 1896 р. народився Олександр ЯВОРСЬКИЙ, вояк УСС, поручник УГА, старшина Синьої сотні 3-го Окремого кінного полку Армії УНР, учасник Першого зимового походу Армії УНР, повітовий комендант УВО, посол до польського сейму, старший десятник дивізії "Галичина", адвокат, просвітник.

25 березня 1897 р. народився Гаврило КУРЕДА-ЧОРНИЙ, перелявський отаман.

25 березня 1910 р. народився поет УПА Михайло ДЯЧЕНКО ("МАРКО БОЄСЛАВ"), редактор підпільного журналу "Чорний ліс", лицар Срібного хреста заслуги.

26 березня 1664 р. поляки розстріляли під Корсунем Івана ВИГОВСЬКОГО.

27 вересня 1911 р. народився Михайло СОРОКА, провідник Крайової екікутиви ОУН на західноукраїнських землях, багатолітній політв'язень, організатор спротиву в'язнів у російських таборах.

28 березня 1623 р. народився Роман РАКУШКА-РОМАНОВСЬКИЙ, козацький літописець, автор "Літопису Самовидця".

28 березня 1885 р. народився Роман САМОКИШ, організатор Вільного козацтва, командир полку Армії УНР, актор.

28 березня 1897 р. народився Микола СІВБОРСЬКИЙ, сотник Армії УНР, провідник Легії українських націоналістів, діяч УВО, співтворець ОУН, ідеолог українського націоналізму.

28 березня 1912 р. народився Олександр ГІРНИК, Герой України.

30 березня 1920 р. загинув Ярослав ВОЄВІДКА, чотар УСС, отаман УГА.

30 березня 1893 р. народився Юрко ДЗЮБЕНКО, підполковник Армії УНР, інженер.

30 березня 1973 р. помер Дмитро ДОНЦОВ, теоретик українського націоналізму.

31 березня 1873 р. народився Микола МІХНОВСЬКИЙ, ідеолог Самостійної України, творець українського війська.

31 березня 1894 р. народився Петро МАКАРЕВИЧ, старшина Армії УНР, поручник дивізії "Галичина".

31 березня 1944 р. загинув від куль польських терористів Михайло ПОГОТОВКО, льотчик 1-го Українського авіаційного загону Гайдамацького коша Слобідської України та Армії Української Держави.

Книжки можна придбати через "Нову пошту", попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у ПриватБанку: 5168 7556 2267 7496. Переславши гроші, просимо зателефонувати до редакції.

Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції. Окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку. Тел. (044) 242-47-38, 067-726-30-36.

"Чорні перемагають" Романа Ковалю – 33 грн.

"Ренесанс напередодні трагедії" Романа Ковалю – 24 грн.

ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ

"Історія Холодноярської організації" Романа Ковалю – 25 грн.

"Філософія сили" Романа Ковалю – 30 грн.

"Отаман Зелений" Романа Ковалю – 65 грн.

"Прочитайте тую славу" Ольги Страшенко – 35 грн.

"Подєбрідський полк" Армії УНР Р. Ковалю і В. Моренця – 90 грн.

"Отаман Орлик" Р. Ковалю – 45 грн.

"Сто історій Визвольної війни" – 60 грн.

"Похід Болбочана на Крим" Бориса Монкевича – 47 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" Романа Ковалю – 68 грн.

"Шевченкіана Михайла Гаврилка" Романа Ковалю – 74 грн.

"100 облич Самостійної України" Романа Ковалю – 71 грн.

"Свято, що кличе до бою. Вшанування героїв Холодного Яру" – 59 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 82 грн.

"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Ковалю – 325 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 175 грн.

Аудіодиск "Солодко-гіркий романс" Люцини Хворост – 70 грн.

Книжки можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

"Історія Холодноярської організації" Романа Ковалю – 50 грн.

"Шевченкіана Михайла Гаврилка" Романа Ковалю – 50 грн.

"100 облич Самостійної України" Романа Ковалю – 50 грн.

"Солодко-гіркий романс", аудіодиск Люцини Хворост, 50 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса – 60 грн.

"Свято, що кличе до бою. Вшанування героїв Холодного Яру" – 45 грн.

"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Ковалю – 300 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 150 грн.

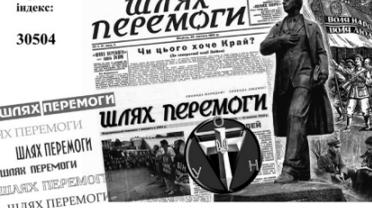
2 грудня 2016 р. на 64-му році життя відійшов у вічність Олександр Олександрович СІВКОВИЧ, людина широкої вдачі, жертвовності й доброти, вірний товариш, патріот України.

Висловлюємо щире співчуття рідним Олександра. Нехай наші співпереживання полегшать душевний біль від непоправної втрати. Вічна пам'ять!

Редакція газети "Незборима нація"

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧАСОПИС

переплатити індекс: 30504

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-ї половині ХХ століття.

Ця газета – про долі Українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АГО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб "Холодний Яр".

Наш індекс – 33545. Ціна на 10 міс. – 36,60 грн.

Редактор Роман Коваль
Верстка Олександр Литвин
Коректор Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення Микола Владзімирський, Іляна Гайдук

Технічний директор Максим Селюкзін
Адреса для листування 03049, Київ,

вул. Курська, 20, пом. 14. Тел./факс: 242-47-38

koval_r@ukr.net kovalroman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.